

Het Schoutenhuis in Alphen aan den Rijn:

Succesvolle restauratie van een monument

Begin 2003 besloot het bestuur van de Stichting tot Behoud van Alphens Erfgoed om het Schoutenhuis, het oudste pand van Alphen aan den Rijn, voor sloop te behoeden. Met de aankoop en restauratie kon een object met een hoge historische, stedenbouwkundige en monumentale waarde voor de stad worden bewaard. Het project leek een hachelijk avontuur.

Aan de Julianastraat 4 in Alphen aan den Rijn staat een karakteristiek pand, in vroegere eeuwen de ambtswoning van verscheidene Alphense schouten. De eerste schout, Cornelis Michielszn.van Rossum, woonde en werkte in het huis aan het eind van de vijftiende eeuw. De laatste en bekendste schout was Pieter Dozy, die er van 1795 tot 1811 werkte, tot hij door de Franse bezetter werd afgezet. Dozy werd daarna vredesrechter (kantonrechter) en bleef in het huis wonen tot aan zijn dood in 1836.

“Het bestuur was van mening dat het benodigde bedrag niet kon worden opgehaald met het verkopen van stroopwafels”

Aanloop

Het pand werd niet in één keer opgetrokken. Een lange aaneenschakeling van verbouwingen en uitbreidingen van gebouwdelen heeft het Schoutenhuis vormgegeven. De huidige, karakteristieke U-vorm ontstond rond 1730, door samenvoeging van twee woonhuizen. In het jaar 2000 en 2001 bleek uit onderzoeken de hoge historische, stedenbouwkundige en monumentale waarde van het pand. Het object verkeerde echter in zeer deplorabele toestand. Restauratie was echter economisch gezien volstrekt onhaalbaar voor de toenmalige, particuliere eigenaar, waardoor sloop van het pand dreigde. De gemeente richtte zich vervolgens tot de Stichting tot Behoud van Alphens Erfgoed met de vraag of zij zich wilde inspannen om het gemeentelijke monument voor sloop te behoeden.

Overduidelijk bleek restauratie slechts haalbaar wanneer een aanzienlijk bedrag aan giften kon worden verkregen. De begroting ging uit van een bedrag voor aankoop en restauratie van € 1.450.000. Uit de verkoop van drie appartementen en door de stichting af te

sluiten leningen moest € 1.135.000 komen. Dit resulteerde in een tekort van € 325.000. In januari 2003 besloot het bestuur van de stichting het pand aan te kopen. Vanaf dat moment kon het bestuur aan de slag om de broodnodige giften te verkrijgen.

De staat van het gebouw en de wens om zoveel mogelijk van de monumentale waarde van het gebouw te behouden, vroegen om een gespecialiseerde architect. Voordat een restauratieplan met kostenbegroting kon worden opgesteld, moest het gebouw volledig worden gestript. Met het verwijderen van dubbele plafonds, vele lagen vloerbedekking en muurbekleding was echter ook het laatste beetje verband uit het pand verdwenen. Om het acuut dreigende instortingsgevaar te voorkomen werden in het hele gebouw stempels aangebracht. In september 2003 accepteerde het bestuur een plan van de architect, waarin werd uitgegaan van drie appartementen op de verdiepingen.

Vanaf toen stond anderhalf jaar in het teken van het verkrijgen van de benodigde giften. Het bestuur was van mening dat het benodigde bedrag van € 325.000 niet kon worden opgehaald met het verkopen van stroopwafels. Er werden enkele tientallen instanties en bedrijven benaderd met de vraag om mee te doen in het project. Half 2005 bleek deze aanpak geslaagd en was de financiering rond. Nadat de sloop- en bouwvergunning waren verleend, konden offertes worden aangevraagd.

Restauratie

In februari 2006 ving de feitelijke restauratie aan. De aannemer begon met het afbreken van het dak. De pannen werden verwijderd, waarbij onbeschadigde pannen werden bewaard voor hergebruik. De spanten werden gedemonteerd en rotte delen vervangen. Het opnieuw in elkaar zetten van de spanten

bleek een minutieus karwei, dat vroeg om vakwerk van de bovenste plank. De oorspronkelijke binnenplaats werd weer vrijgemaakt, waarmee de karakteristieke U-vorm van het gebouw in ere werd hersteld. Na controle en herstel van de fundering, was het tijd voor de opbouw. Alle gootklossen, kozijnen, raampartijen en deuren werden vervangen. De binten, stammend uit het begin van de zeventiende eeuw, konden grotendeels worden behouden.

De muren waren in zeer slechte staat. Rond de vroegere binnenplaats ontbraken de oorspronkelijke muren zelfs in het geheel. Ook werden de grote winkelramen in de voorgevel vervangen door kleine raampartijen. Dit alles had tot gevolg dat een groot deel van de muren opnieuw moest worden opgebouwd. De voorgevel werd geheel nieuw opgemetseld met de oorspronkelijke, afgebikte stenen. Hierna konden de vier beeldbepalende schoorstenen op gelijke wijze worden opgebouwd. Na plaatsing van drie nieuwe dakkapellen werden de dakpannen teruggelegd en was de ruwbouw voltooid.

Hergebruik

In april 2007 werden de appartementen opgeleverd en verkocht. Stichting tot Behoud van Alphens Erfgoed is eigenaar gebleven van de bedrijfsruimte op de begane grond. Deze ruimte is verhuurd aan de woningcorporatie WonenCentraal, die op haar beurt de ruimte ter beschikking heeft gesteld aan de Stichting Ipse ten behoeve van een lunchroom. Gerund door mensen met een

“Het opnieuw in elkaar zetten van de spanten vroeg om vakwerk van de bovenste plank”

verstandelijke beperking, uiteraard onder deskundige begeleiding. De lunchroom kent een zeer grote publieke belangstelling sinds de opening. Openingstijden zijn van dinsdag tot en met zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur. De bedrijfsruimte is 's avonds ook te benutten door organisaties en bedrijven.

www.schoutenhuis.nl

